ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଉପନିଷଦ

(ଉପନିଷତ୍)

Upanishad / उपनिषत्

୧୦୮ ଉପନିଷଦ (ଭାଗ – ୫)

108 Upanishad (Vol – 5)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଉପଦେଷ୍ଟା

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ମିଶ୍ର

ସଂପାଦକ, ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା, ଓଡ଼ିଶା ଶାଖା

ବେଦ ଉପନିଷଦ

ଉପନିଷଦ ଗୁଡିକ 'ବେଦ ଯୁଗ'ର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା । ଉପନିଷଦ 'ଷଦ' ଶବ୍ଦରୁ ଆସିଅଛି, ଷଦ ଅର୍ଥାତ 'ବସିବା', ଏଥିରେ ପୂର୍ବରେ 'ଉପ' ଓ 'ନି' କୁ ଯୋଡା ଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ 'ଉପ' ର ଅର୍ଥ ପାଖରେ , 'ନି' ର ଅର୍ଥ ସମ୍ପୁର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ, ତେଣୁ ଉପ-ନି-ଷଦ, ଯାହାର ଅର୍ଥ ହେଲା, ସମ୍ପୁର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସିବା, ଅର୍ଥାତ ସମ୍ପୁର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ପଣ ସହିତ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ବେଦର ଶେଷ ଭାଗ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା । **ଉପନିଷଦ**କୁ ବେଦର **ଚତୁର୍ଥ ସ୍ତର** ବା ଅଂଶ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ଯେହେତୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡିକ ବେଦର ଅନ୍ତ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ଏହାକୁ '**ବେଦାନ୍ତ**' ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଅଧିକାଂଶ ଉପନିଷଦ ଗୁଡିକର ବିଷୟବସ୍ତୁ '**ଆତ୍ମବିଦ୍ୟା**' ଓ '**ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା**' ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଏହାକୁ ଅନେକ ଗବେଷକ ବା ପଣ୍ଡିତ ବା ଜ୍ଞାନୀମାନେ ଅନେକ ଆଖ୍ୟା ଦେଇଛନ୍ତି ଯଥା – 'ଆଦି ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ' ଏହାକୁ 'ଆତ୍ମ ଓ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' କହିଛନ୍ତି, 'ମାକ୍ସ ମୁଲ୍ଲେର୍' ଓ 'ପାଉଲ୍ ଦେଉସାନ୍' ଏହାକୁ 'ଗୁପ୍ତ ଶିକ୍ଷା', ଓ 'ପାଟ୍ରିକ୍ ଓଲିଭେଲ୍ଲେ' 'ଲୁକ୍କାୟିତ ଅର୍ଥ', ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, ଯେଉଁ ଶିଷ୍ୟ ମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର, ଶିକ୍ଷା ଓ ଗୁରୁଭକ୍ତି ଠିକ ରହୁଥିଲା, ସେଇମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଉପନିଷଦ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳୁଥିଲା । ସେଇଥିପାଇଁ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କୁ "**ଗୁପ୍ତ ବିଦ୍ୟା**" କୁହାଯାଏ ।

ଇତିହାସକାର ଓ ଗବେଷକ ମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ବେଦରେ ସମୁଦାୟ **୧୦୮**ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି । ଏହିସବୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡିକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦ ଅଧୀନରେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଅନୁସାରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ବିଭକ୍ତିକରଣର ପଦ୍ଧତି ଗୁଡିକ ହେଲେ - **ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ**, ଓ **ଯୋଗ** । ଅର୍ଥାତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦର ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ ଉପନିଷଦ ଗୁଡିକ ଅଛି । (ତଳେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଟେବୁଲରେ ଏହାର ସଂକ୍ଷିପ୍ତକରଣ ପାଇ ପାରିବେ)

ଏସବୁ ଉପନିଷଦ ଭିତରୁ **ଦଶୋପନିଷଦ,** ଅର୍ଥାତ ୧୦ଟି ଉପନିଷଦକୁ 'ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ' ଭାବରେ ମାନନ୍ତି, ଏଥିରେ, ପରେ ଆଉ ୩ଟି ଉପନିଷଦ ଯୋଗ କରାଯାଇ ଏହାକୁ ୧୩ଟି କରିଦିଆଗଲା । ତେଣୁ **୧୩ଟି ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ**, ସେଗୁଡିକ ହେଲେ - (ଦଶୋପନିଷଦ) - ଇଶ, କେନ, କଠ, ପ୍ରଶ୍ନ, ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଐତରେୟ, ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ ଓ ବୃହଦାରଣ୍ୟକ, (ଅତିରିକ୍ତ) - କୌଷୀତକି, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର ଓ ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ ।

ବେଦ - ଉପନିଷଦ ସଂଗଠନ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ନ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଋଗ୍ ବେଦ	୧୦	ଐତରେୟ, କୌଷୀତକି	ଆତ୍ମବୋଧ, ମୁଦ୍ଗଲ	ନିର୍ବାଣ	ତ୍ରିପୁରା, ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବହ୍ବୃଚ,	-	ଅକ୍ଷମାଳିକା	ନାଦବିନ୍ଦୁ
ସାମବେଦ	୧୬	ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ, କେନ	ବଜ୍ରସୂଚୀ, ମହା, ସାବିତ୍ରୀ,	ଆରୁଣେୟ, ମୈତ୍ରେୟ, ସଂନ୍ୟାସ, କୁଣ୍ଡିକା	-	ବାସୁଦେବ, ଅବ୍ୟକ୍ତ	ରୁଦ୍ରାକ୍ଷଜାବାଲ, ଜବାଲି	ଯୋଗଚୂଡାମଣି, ଦର୍ଶନ
କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ	୩୨	କଠ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଶ୍ୱେତାଶ୍ବତର, ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ,	ସର୍ବସାର, ଶୁକରହସ୍ୟ, ସ୍କନ୍ଦ, ଗର୍ଭ, ଶାରୀରକ, ଏକାକ୍ଷର, ଅକ୍ଷି	ବ୍ରହ୍ମ, ଅବଧୂତ, କଠଶ୍ରୁତି	ସରସ୍ବତୀ ରହସ୍ୟ	ନାରାୟଣ, କଳି ସନ୍ତରଣ	କୈବଲ୍ୟ, କାଳାଗ୍ନି ରୁଦ୍ର, ଦକ୍ଷିଣାମୂର୍ତ୍ତି, ରୁଦ୍ରହୃଦୟ, ପଞ୍ଚବ୍ରହ୍ମ	ଅମୃତବିନ୍ଦୁ, ତେଜୋବିନ୍ଦୁ, ଅମୃତନାଦ, କ୍ଷୁରିକା, ଧ୍ୟାନବିନ୍ଦୁ, ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା, ଯୋଗତତ୍ତ୍ବ, ଯୋଗଶିଖା, ଯୋଗକୁଣ୍ଡଳିନୀ, ବରାହ
ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ	୧୮	ଈଶ, ବୃହଦାରଣ୍ୟକ	ସୁବାଲ, ମନ୍ତ୍ରିକ, ନିରାଲମ୍ବ, ପୈଙ୍ଗଲ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ, ମୁକ୍ତିକା	ଜାବାଲ, ଭିକ୍ଷୁକ, ତୁରୀୟାତୀତ ଅବଧୂତ, ୟାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ, ଶାଟ୍-ୟାୟନୀୟ,	-	ତାରସାର	-	ଅଦ୍-ବୟ ତାରକ, ହଂସ, ତ୍ରିଶିଖ-ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମଣ୍ଡଳ-ବ୍ରାହ୍ମଣ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଅଥର୍ବ ବେଦ	୩୨	ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ପ୍ରଶ୍ନ,	ଆତ୍ମା, ସୂର୍ୟ, ପ୍ରାଣାଗ୍ନିହୋତ୍ର	ଆଶ୍ରମ, ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ, ପରମହଂସ, ପରମହଂସ ପରିବ୍ରଜକ, ପରଂବ୍ରହ୍ମ,	ସୀତା, ଦେବୀ, ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ, ଭାବନ	ନୃସିଂହ ତାପନୀୟ, ମହାନାରାୟଣ, ରାମ ରହସ୍ୟ, ରାମ ତାପନୀୟ, ଗୋପାଳ-ତାପନୀ, କୃଷ୍ଣ, ହୟଗ୍ରୀବ, ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ, ଗରୁଡ଼	ଅଥର୍ବସିରସ୍, ଅଥର୍ବଶିଖା, ବୃହଜ୍ଜାବାଲ, ଶରଭ, ଭସ୍ମଜାବାଲ, ଗଣପତ୍ୟର୍ଥବ ଶୀର୍ଷ	ଶାଣ୍ଡିଲ୍ୟ, ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମ, ମହାବାକ୍ୟ
ସମୁଦାୟ	୧୦୮	୧୩	୨୧	୧୯	୮	୧୪	୧୩	୨୦

ପ୍ରୀୟ ପାଠକ,

ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ ଉପଲବ୍ଧ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାମାନ୍ୟ ଅନ୍ତର ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ, ଏହା ଭୁଲ୍ କିମ୍ବା ତୃଟିଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ, ଏହା କେବଳ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସଂସ୍କରଣ ଅଟେ । ଏହି ଉପନିଷଦ ସଂସ୍କରଣରେ ୧୯୪୮ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ "ଇଶାଦି ବିଂଶୋତ୍ତରଶତୋପନିଷଦଃ" ପୁସ୍ତକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି ।

ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ସମସ୍ତ ସାବଧାନ, ଓ ଯତ୍ନର ସହିତ ଓଡିଆରେ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ଭୁଲ୍ ବା ତୃଟି ରହିଥାଇପାରେ, ଯଦି କିଛି ତୃଟି ରହିଯାଇଥାଏ, ତାହା ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଆଶାକରୁଛି, ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ଜ୍ଞାନଲିପ୍ସୁ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ, ତଥା ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୧୦.୦୯.୨୦୨୧

ଗଣେଶ ଚତୁର୍ଥୀ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

ସଂସାରଫଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡା, ଓଡିଶା

ଯୋଗ ଉପନିଷଦ

(Yoga Upanishad)

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

କ୍ଷୁରିକା ଉପନିଷଦ

(Kshurikopanisat / Kshurikaa Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ତରଣୀସେନ ମେହେର

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀ ତରଣୀସେନ ମେହେର

ବଲାଙ୍ଗୀର, ଓଡ଼ିଶା,

mehertaranisen1@gmail.com

କ୍ଷୁରିକୋପନିଷତ୍ / କ୍ଷୁରିକା ଉପନିଷଦ

।। ଅଥ କ୍ଷୁରିକୋପନିଷତ୍ ।।

କୈବଲ୍ୟନାଡୀକାନ୍ତସ୍ଥପରାଭୂମିନିବାସିନମ୍ ।
କ୍ଷୁରିକୋପନିଷଦ୍ୟୋଗଭାସୁରଂ ରାମମାଶ୍ରୟେ ।।

ଓଁ ପୂର୍ଣ୍ଣମଦଃ ପୂର୍ଣ୍ଣମିଦଂ ପୂର୍ଣ୍ଣାତ୍ ପୂର୍ଣ୍ଣମୁଦଚ୍ୟତେ ।
ପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମାଦାୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମେବାବଶିଷ୍ୟତେ ।।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।।

ଓଁ କ୍ଷୁରିକାଂ ସଂପ୍ରବକ୍ଷ୍ୟାମି ଧାରଣାଂ ଯୋଗସିଦ୍ଧୟେ ।
ୟାଂ ପ୍ରାପ୍ୟ ନ ପୁନର୍ଜନ୍ମ ଯୋଗଯୁକ୍ତଃ ସ ଜାୟତେ ।।
ବେଦତତ୍ତ୍ୱାର୍ଥବିହିତଂ ୟଥୋକ୍ତଂ ହି ସ୍ୱୟଂଭୁବା ।। ୧ ।।

ନିଃଶବ୍ଦଂ ଦେଶମାସ୍ଥାୟ ତତ୍ରାସନମବସ୍ଥିତଃ ।
କୂର୍ମୋଽଙ୍ଗାନୀବ ସଂହୃତ୍ୟ ମନୋ ହୃଦି ନିରୁଧ୍ୟ ଚ ।। ୨ ।।

ମାତ୍ରାଦ୍ୱାଦଶଯୋଗେନ ପ୍ରଣବେନ ଶନୈଃ ଶନୈଃ ।
ପୂରୟେତ୍ସର୍ବମାତ୍ମାନଂ ସର୍ବଦ୍ୱାରାନ୍ନିରୁଧ୍ୟ ଚ ।। ୩ ।।

ଉରୋମୁଖକଟିଗ୍ରୀବଂ କିଂଚିଦ୍ଧୃଦୟମୁନ୍ନତମ୍ ।
ପ୍ରାଣାନ୍ସଂଚାରୟେତ୍ତସ୍ମିନ୍ନାସାଭ୍ୟନ୍ତରଚାରିଣଃ ।। ୪ ।।

ଭୂତ୍ୱା ତତ୍ର ଗତଃ ପ୍ରାଣଃ ଶନୈରଥ ସମୁତ୍ସୃଜେତ୍ ।। ୫ ।।

Not For Commercial Use

ସ୍ଥିରମାତ୍ରାଦୃଢଂ କୃତ୍ୱା ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠେନ ସମାହିତଃ ।
ଦ୍ୱେ ତୁ ଗୁଲ୍ଫେ ପ୍ରକୁର୍ବୀତ ଜଙ୍ଘେ ଚୈବ ତ୍ରୟସ୍ତ୍ରୟଃ ।।
ଦ୍ୱେ ଜାନୁନୀ ତଥୋରୁଭ୍ୟାଂ ଗୁଦେ ଶିଶ୍ନେ ତ୍ରୟସ୍ତ୍ରୟଃ ।। ୬ ।।

ବାୟୋରାୟତନଂ ଚାତ୍ର ନାଭିଦେଶେ ସମାଶ୍ରୟେତ୍ ।
ତତ୍ର ନାଡୀ ସୁଷୁମ୍ନା ତୁ ନାଡୀଭିର୍ବହୁଭିର୍ବୃତା ।।
ଅଣୁରକ୍ତାଶ୍ଚ ପୀତାଶ୍ଚ କୃଷ୍ଣାସ୍ତାମ୍ରବିଲୋହିତାଃ ।। ୭ ।।

ଅତିସୂକ୍ଷ୍ମାଂ ଚ ତନ୍ୱୀଂ ଚ ଶୁକ୍ଲାଂ ନାଡୀଂ ସମାଶ୍ରୟେତ୍ ।
ତତଃ ସଂଚାରୟେତ୍-ପ୍ରାଣାନୂର୍ଣ୍ଣନାଭୀବ ତନ୍ତୁନା ।। ୮ ।।

ତତୋ ରକ୍ତୋତ୍ପଲାଭାସଂ ପୁରୁଷାୟତନଂ ମହତ୍ ।
ଦହରଂ ପୁଣ୍ଡରୀକେତି ବେଦାନ୍ତେଷୁ ନିଗଦ୍ୟତେ ।।
ତଦ୍-ଭିତ୍ତ୍ୱା କଣ୍ଠମାୟାତି ତାଂ ନାଡୀଂ ପୂରୟନ୍ୟତଃ ।। ୯ ।।

ମନସସ୍ତୁ କ୍ଷୁରଂ ଗୃହ୍ୟ ସୁତୀକ୍ଷ୍ଣଂ ବୁଦ୍ଧିନିର୍ମଲମ୍ ।
ପାଦସ୍ୟୋପରି ମର୍ମଜ୍ଞ୍ୟ ତଦ୍ରୂପଂ ନାମ କୃନ୍ତୟେତ୍ ।। ୧୦ ।।

ମନୋଦ୍ୱାରେଣ ତୀକ୍ଷ୍ଣେନ ଯୋଗମାଶ୍ରିତ୍ୟ ନିତ୍ୟଶଃ ।
ଇନ୍ଦ୍ରବଜ୍ର ଇତି ପ୍ରୋକ୍ତଂ ମର୍ମଜଙ୍ଘାନୁକୀର୍ତନମ୍ ।।
ତଦ୍ଧ୍ୟାନବଲଯୋଗେନ ଧାରଣାଭିର୍ନିକୃନ୍ତୟେତ୍ ।। ୧୧ ।।

ଊରୋର୍ମଧ୍ୟେ ତୁ ସଂସ୍ଥାପ୍ୟ ମର୍ମପ୍ରାଣବିମୋଚନମ୍ ।
ଚତୁରଭ୍ୟାସଯୋଗେନ ଛିନ୍ଦେଦନଭିଶଙ୍କିତଃ ।। ୧୨ ।।

ତତଃ କଣ୍ଠାନ୍ତରେ ଯୋଗୀ ସମୂହଂ ନାଡିସଂଚୟମ୍ ।
ଏକୋତ୍ତରଂ ନାଡିଶତଂ ତାସାଂ ମଧ୍ୟେ ବରାଃ ସ୍ମୃତାଃ ।। ୧୩ ।।

Not For Commercial Use

ଇଡା ରକ୍ଷତୁ ବାମେନ ପିଙ୍ଗଲା ଦକ୍ଷିଣେନ ତୁ ।
ତୟୋର୍ମଧ୍ୟେ ବରଂ ସ୍ଥାନଂ ୟସ୍ତଂ ବେଦ ସ ବେଦବିତ୍ ।। ୧୪ ।।

ସୁଷୁମ୍ନା ତୁ ପରେ ଲୀନା ବିରଜା ବ୍ରହ୍ମରୂପିଣୀ ।
ଦ୍ୱାସପ୍ତତିସହସ୍ରାଣି ପ୍ରତି ନାଡୀଷୁ ତୈତିଲମ୍ ।।
ଛିଦ୍ୟନ୍ତେ ଧ୍ୟାନୟୋଗେନ ସୁଷୁମ୍ନୈକା ନ ଛିଦ୍ୟତେ ।। ୧୫ ।।

ୟୋଗନିର୍ମଲଧାରେଣ କ୍ଷୁରେଣାମଲବର୍ଚସା ।
ଛିନ୍ଦେନ୍ନାଡୀଶତଂ ଧୀରଃ ପ୍ରଭାବାଦିହ ଜନ୍ମନି ।। ୧୬ ।।

ଜାତୀପୁଷ୍ପସମାୟୋଗୈର୍ୟଥା ବାସ୍ୟନ୍ତି ତୈତିଲମ୍ ।
ଏବଂ ଶୁଭାଶୁଭୈର୍ଭାବୈଃ ସା ନାଡୀ ତାଂ ବିଭାବୟେତ୍ ।। ୧୭ ।।

ତଦ୍-ଭାବିତାଃ ପ୍ରପଦ୍ୟନ୍ତେ ପୁନର୍ଜନ୍ମବିବାର୍ଜିତାଃ ।। ୧୮ ।।

ତତୋ ବିଦିତଚିତ୍ତସ୍ତୁ ନିଃଶବ୍ଦଂ ଦେଶମାସ୍ଥିତଃ ।
ନିଃସଙ୍ଗସ୍ତତ୍ତ୍ୱୟୋଗଜ୍ଞୋ ନିରପେକ୍ଷଃ ଶନୈଃ ଶନୈଃ ।। ୧୯ ।।

ପାଶଂ ଛିତ୍ତ୍ୱା ୟଥା ହଂସୋ ନିର୍ବିଶଙ୍କଃ ଖମୁତ୍କ୍ରମେତ୍ ।
ଛିନ୍ନପାଶସ୍ତଥା ଜୀବଃ ସଂସାରଂ ତରତେ ସଦା ।। ୨୦ ।।

ୟଥା ନିର୍ବାଣକାଲେ ତୁ ଦୀପୋ ଦଗ୍ଧ୍ୱା ଲୟଂ ବ୍ରଜେତ୍ ।
ତଥା ସର୍ବାଣି କର୍ମାଣି ୟୋଗୀ ଦଗ୍ଧ୍ୱା ଲୟଂ ବ୍ରଜେତ୍ ।। ୨୧ ।।

ପ୍ରାଣାୟାମସୁତୀକ୍ଷ୍ଣେନ ମାତ୍ରାଧାରେଣ ୟୋଗବିତ୍ ।
ବୈରାଗ୍ୟୋପଲଘୃଷ୍ଟେନ ଛିତ୍ତ୍ୱା ତନ୍ତୁଂ ନ ବଧ୍ୟତେ ।। ୨୨ ।।

Not For Commercial Use

ଅମୃତତ୍ୱଂ ସମାପ୍ନୋତି ଯଦା କାମାତ୍-ପ୍ରମୁଚ୍ୟତେ ।
ସର୍ବେଷଣାବିନିର୍ମୁକ୍ତଶ୍ଛିତ୍ତ୍ୱା ତନ୍ତୁଂ ନ ବଧ୍ୟତେ ଛିତ୍ୱା ତନ୍ତୁଂ ନ ବଧ୍ୟତ ଇତି ।। ୨୩ ।।

ଓଁ ପୂର୍ଣ୍ଣମଦଃ ପୂର୍ଣ୍ଣମିଦଂ ପୂର୍ଣ୍ଣାତ୍ ପୂର୍ଣ୍ଣମୁଦଚ୍ୟତେ ।
ପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମାଦାୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମେବାବଶିଷ୍ୟତେ ।।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।।

।। ଇତି କ୍ଷୁରିକୋପନିଷତ୍ସମାପ୍ତା ।।

Not For Commercial Use